

Generel information om Røntgenundersøgelse

En undersøgelse med røntgen giver detaljerede billeder af skelet og bløddele i kroppen.

Hvordan dannes et røntgenbillede?

Røntgenstråler sendes gennem kroppen. På vejen gennem kroppen bremses (absorberes) en del af strålerne, mens resten passerer og rammer en speciel detektorplade.

Detektorpladen aflæses og billedet kan ses på en skærm.

Tæt væv, for eksempel knogler, bremser mere stråling end blødt væv. Det er den forskel, man kan se på røntgenbilledet.

Hvad er røntgenstråler?

Røntgenstråler er elektromagnetiske bølger ligesom almindeligt lys, men røntgenstråler har en kortere bølgelængde. Bølgelængden gør, at røntgenstråler kan trænge gennem væv, som almindeligt lys ikke kan. Røntgenstråler kan ikke opfattes af det menneskelige øje.

Hvordan foregår undersøgelsen?

Afhængigt af, hvilke billeder der skal tages, skal du enten stå op, ligge ned eller sidde. For at få skarpe billeder, må du ikke bevæge dig, og du skal holde vejret ved visse undersøgelser, når billederne bliver taget. Personalet vejleder dig. Metalgenstande som knapper, lynlåse, bæltter og smykker skal fjernes.

Kontraststof

For at skabe brugbare billeder af det der skal undersøges, kan det være nødvendigt at benytte kontraststof. Det kan enten drikkes eller sprøjtes ind, afhængig af hvad der skal undersøges. Vi bruger 2 slags kontraststof.

Den ene type kontraststof (indholdsstof: Barium-sulfat) forsvinder den naturlige vej med afføringen og har ingen bivirkninger. Den anden type kontraststof (indholdsstof: Jod) udskilles via nyrerne sammen med urinen, uden at det kan ses.

Ved dette kontraststof kan der i ganske få tilfælde opleves lette bivirkninger, f.eks. ubehag eller lidt udslæt. Meget sjældent opleves moderate eller svære bivirkninger i form af åndenød, udbredt udslæt eller andre allergilignende reaktioner (anafylaksi).

Reaktioner ses hyppigere hos personer der har kendt astma, allergi eller tidligere har reageret på kontraststof.

Personer der ikke kan tåle jod på huden, er ikke af den grund overfølsom overfor jod-kontrast.

Hvis du oplever tiltagende bivirkninger, når du har forladt afdelingen, skal du kontakte egen læge eller lægevagten.

Hvis du får svære bivirkninger, f.eks. tiltagende åndenød, besvimelsestendens eller anden tiltagende alvorlig påvirkning, så ring 112.

Blodprøve før kontrast

Lægen som henviser dig til røntgenundersøgelse vil vurdere, om du skal have taget en blodprøve inden. Blodprøven viser din nyrefunktion. Det er ikke alle der skal have taget en blodprøve. Spørg din læge, om blodprøven skal tages og om den allerede kan være taget. Hvis du skal have taget blodprøven, skal svaret være klar til den dag du skal røntgenundersøges. Er der ikke svar, kan vi blive nødt til at udsætte undersøgelsen.

Er røntgenstråler farlige?

En kendt teoretisk bivirkning ved røntgenstråling er en minimalt øget risiko for at udvikle kræft mange år efter bestrålingen. Af den grund skal røntgenafdelingerne bruge den lavest mulige mængde stråling. Lægen overvejer altid, om gevinsten ved af få stillet den korrekte diagnose er større end risikoen ved at blive udsat for stråling.

Der har aldrig været dokumenteret udvikling af kræft på baggrund af diagnostiske undersøgelser.

De mest strålefølsomme celler sidder i æggestokke og testikler. Ved røntgenundersøgelse af den nederste del af maven, lænden, bækkenet og hofterne anvendes blybeskyttelse, hvis det er muligt.

Beskyttelsen forhindrer, at æggestokke og testikler bestråles, og anvendes til personer op til 50 år.

Der er undersøgelser, hvor det ikke er muligt at bruge beskyttelse, fordi den skærmer, så vigtige dele af billedet går tabt.

Børn og røntgenstråling

Børn har større risiko for at udvikle kræft mange år efter undersøgelsen end voksne. Derfor udsættes børn kun for røntgenstråling, hvis lægen vurderer, at det er den eneste mulighed for at stille en præcis diagnose.

Røntgenstråling og graviditet

Hvis du er gravid, eller hvis der er mulighed for, at du er gravid, er det vigtigt, at du fortæller det til personalet.

Et foster er særligt følsomt over for røntgenstråler, og vi er derfor forsigtige med at fotografere gravide.

Der er dog ingen risiko for fosteret ved fotografering af for eksempel hånd eller lunger.

Ved røntgenundersøgelser af områder, der ligger tæt på livmoderen, tager vi specielle forholdsregler.

Hvis det er muligt at udsætte undersøgelsen til efter graviditeten eller bruge andre undersøgelsesmetoder, så gør vi det.

Hvis du blev undersøgt i området tæt på livmoderen og efter undersøgelsen finder ud af at du var gravid på undersøgelsestidspunktet, kan du kontakte afdelingen med hensyn til rådgivning.

Stråledosis

Du bliver hver dag udsat for baggrundsstråling fra omgivelserne. For eksempel fra solen, jorden, luften og fra maden du spiser.

Den stråling, du bliver udsat for ved en røntgenundersøgelse, svarer højest til nogle få års dosis af den naturlige baggrundsstråling.

Stråledosis er et mål for den energi kroppen absorberer ved en undersøgelse. Denne dosis bliver målt i enheden millisievert (mSv).

En indbygger i Danmark modtager i gennemsnit 4 mSv om året fra naturlig og menneskeskabt stråling.

- Albueled 0,003 mSv
- Lunger 0,05 mSv
- Lænderyg 1,3 mSv
- Mammografi 0,3 mSv

Du kan læse mere i Strålingsguiden via <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2013/stralingsguiden---ioniserende-straaling>

Har du spørgsmål?

Hvis du har spørgsmål inden undersøgelsen, så kontakt den læge, der har henvist dig.

Du kan læse mere om røntgenundersøgelser på www.patienthaandbogen.dk.